

سیری بر فعالیت‌های فرهنگی سردار شهید قاسم سلیمانی از دفاع مقدس تا شهادت

حاج قاسم، سرگذشت پژوهی شهیدا را به سطح دانشگاه‌ها کشاند

حاج قاسم سلیمانی انسانی تک‌بعدی نبود. درک این نکته در شناخت او حائز اهمیت است. دوستان و افرادی که او را عمیق‌تر می‌شناختند به جامع‌الاشرافیت شخصیت «حاجی» اذعان دارند. از جایگاه رسمی، او یک ژنرال بود؛ از زمان جنگ تا لحظه شهادت اما هیچ‌گاه شخصیتش در بعد نظامی خلاصه نمی‌شد. مکتبی بود به تعبیر حضرت آقا که باید ابعاد مختلف این مکتب را شناخت و از آن درس گرفت. بعد فرهنگی و اجتماعی حاج قاسم که در این مطلب می‌خواهیم روی آن بیشتر تمرکز کنیم، کمتر از بعد نظامی یا سیاسی او نبود. حتی بیشتر از هرویزگی دیگری در شخصیتش رشد کرده و نهادینه شده بود.

یک قصه مهم در سپاه

خود سپاه که شهید سلیمانی از شناخته‌شده‌ترین ژنرال‌های آن بود، شخصیت نظامی صرف نداشت. یک مجموعه عقیدتی، فرهنگی، اجتماعی و نظامی بود. یعنی صرفاً مجموعه نظامی نبود. وقتی جنگ شروع شد، فراخور حال، پاسدارها بیشتر نظامی شدند. قبل از جنگ، فعالیت‌های اجتماعی، جهادی‌شان پررنگ‌تر بود. تقریباً آغاز سپاه با جمعی از نخبگان بود؛ آدم‌هایی مثل مهدی زین‌الدین که رشته پزشکی می‌خواند. یا مهدی باکری که خودش مهندس بود. بنابراین جنس آدم‌های سپاه، نظامی نبود. این قصه مهمی در سپاه است که خیلی به آن توجه نمی‌شود. در این قصه آدم‌هایی به سپاه ورود کردند که تک بعدی نبودند.

آدم‌های انقلابی‌ای بودند که در هر بعدی که ضرورت داشت، ورود می‌کردند. گاه می‌شد حوزه اجتماعی، گاه حوزه سیاسی، گاه حوزه نظامی یا حوزه فرهنگی، خب حاج قاسم در این جمع رشد کرده و او هم تک‌بعدی نبود.

جنگ و آغاز فعالیت فرهنگی

اگر بخواهیم حاج قاسم را در حوزه فرهنگ و اجتماع مطالعه کنیم، باید از جنگ شروع کنیم. در زندگی حاج قاسم از مقطع ورودش به سپاه تا پایان جنگ، رشد سریعی می‌بینیم. او شاید وقتی به جنگ ورود کرد از نظر تحصیلات رتبه بالایی نداشت، ولی عجیب این‌که وقتی در این ظرف دفاع مقدس قرار گرفت به سرعت سیر پیدا کرد و ده ساله رايک شبه پيمود. در کنار آدم‌های بزرگ، در جوار شهیدا، در جوار مجاهدین بزرگ جنگ بودن، این آدم را رشد داد و چون اواز فرصت‌ها خوب استفاده می‌کرد در همه زمینه‌ها رشد کرد.

ذات جنگ، یک اجتماع پاک بود؛ خود حاج قاسم تعبیری دارد که شاید کمتر کسی این نوع تعبیر را راجع به جنگ به کار برده باشد. ایشان می‌گوید: «من معتقدم وقتی امام‌زمان (عج) ظهور کنند و حکومت خودشان را تشکیل دهند، یعنی حکومت به قله آن برسد، ما این را در بخش‌هایی از جنگ و جبهه‌ها دیدیم.» یعنی جامعه آرمانی را دیدیم. وقتی جامعه آرمانی را نگاه می‌کنی یعنی با اجتماعی فراتر از یک گردان نظامی روبه‌رو هستی.

به همین علت، وقتی حاج قاسم می‌خواست از گردان ۴۱۰ غواص که آرمانشهر لشکر ۴۱ ثار... بود تعریف کند،

۳۶

آزادسازی سربازان

عملیات آزادسازی
حدود ۸۰ سرباز نیروی
انتظامی از چنگال اشراق
در سال ۷۱

انتخاب به فرماندهی قرارگاه قدس (۱۳۶۸، ۰۹، ۲۱) به منظور مقابله با اشراق مسلح

۳۵

مقابله با اشراق

۳۴

فرمانده منطقه

انتصاب به فرماندهی سپاه منطقه هفت (۱۳۶۷، ۰۷، ۲۱)

۳۳

پس از قطعنامه

ماموریت به
فرمانده لشکر ۴۱
ثار... تا
دو سال پس از
پذیرش قطعنامه

داده‌نما